

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН САЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕНІКАЎ БЕЛАРУСІ І УПРАВЛЕННЯ ПА СПРАВАХ МАСТАЦТВА ПРЫ СНК БССР

№ 18 (541)

Субота, 22 верасня 1945 г.

Цана 50 кап.

Слаўнаму юбіляру — гераічнаму
ленінска-сталінскаму комсамолу
Беларусі — гарачае прывітанне!

М. ЗІМЯНІН

Сакратар ЦК ЛКСМ Беларусі.

25-годдзе ленінска-сталінскага комсамолу Беларусі

У радасныя дні вялікіх гістарычных перамог савецкага народа, комсамол Беларусі адзначае 25-ю гадавіну свайго існавання.

Увесь свой 25-гадовы шлях комсамол Беларусі прайшоў пад сцягам партыі Леніна—Сталіна. Ён створаны і ўзроўнены большавіцкай партыяй, любіўна выхаваны ёю, натхнены на свайго гераічнага ўдзельніка.

На працягу 25 год свайго існавання комсамол Беларусі быў баявым рэзервам і верным памочнікам камуністычнай партыі ў сацыялістычным будаўніцтве, якое ператварыла савецкую Беларусь у орэганізаваную, індустрыяльна-калгасную рэспубліку, у камуністычным выхаванні мільяёнаў беларускай моладзі і дзяцей, ва ўсёй шматграннай гераічнай рабоце нашай партыі па арганізацыі і кіраванні ўсёнараднай барацьбой супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў у годны Вялікай Айчыннай вайны.

Лічы ў 1918 годзе, калі ў Беларусі толькі ўзніклі першыя камсамольскія арганізацыі, у смяротных бойках з імперыялістычнымі нямецкімі, а потым беларускімі захопнікамі, беларуская моладзь, разам з усім народам, самаафярна адстаяла заваяваную Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыяй.

Ужо тады змагаліся нашы першыя камсамольцы ў рэдах Чырвонай Арміі і працавалі ў большавіцкім падполлі. Маладыя камсамольскія арганізацыі Мінска, Баўруйска, Слуцка, Баранавіч, малядыя партызаны Міншчыны і Палесся былі бліжэйшымі баявымі памочнікамі камуністычнай партыі Беларусі ў арганізацыі партызанскай барацьбы беларускага народа ў тылу ворага.

З трохцяткага атрада ў момант узнікнення Ленінскага комсамолу Беларусі ператварыўся да свайго слаўнага гадавіны ў адзін з магутных атрадаў ВЛКСМ, які аб'яднаў у сваіх рэдах сотні тысяч перадавых юнакоў і дзяўчат.

З невычэрпнай энергіяй, з запалам і ініцыятывай будавала родныя гарады і калгасы наша моладзь. Калі Беларусь угражэжылася рыштаванымі новабудовамі, многія тысячы беларускіх юнакоў і дзяўчат па пучэцках комсамолу былі накіраваны на будаўніцтва такіх выдатных прадпрыемстваў, як Белгэргіма, Сталіна, Магілёўскага шуквава фабрыка, Віцебскай фабрыкі «КІМ» і «Спід індустрыялізацыі», шклозавод і др. Сталіна і многія другія. Тысячы маладых будаўнікоў працавалі на Днепрабугскім канале.

Комсамольцы і моладзь Беларусі актыўна дапамагалі большавіцкай партыі ў калгасным будаўніцтве.

У 1940 годзе па ініцыятыве таварыша Сталіна была прынята праграма велічных работ па асушчэнні ў бліжэйшай п'яць гадоў 4-х мільяёнаў гектараў некавечных балот Беларусі. Звыш 100 тысяч гектараў балот было асушана ў першы год. Разгарнулася масавае спарыштва маладзёжных бригад. Даволі сказаць, што толькі ў Палескай абласці на асушчэнні балот працавала 6 тысяч камсамольцаў і моладзі.

Калі ў 1939 годзе вялікая савецкая Радзіма, пасля распаду панскай Польшчы, палаяла руку дапамогі адзінакроўным братам украінцамі і беларусамі, комсамол нашай рэспублікі правёў вялікую работу па ўпэўненню ў актыўнае грамадскае жыццё, навуцанню і выхаванню працоўных юнакоў і дзяўчат заходніх абласцей Беларусі, якія пачувалі пад прыгнётам польскіх пакоў у жабрацтве і неувіцтве.

Ва ўсёй рабоце ленінска-сталінскага комсамолу Беларусі пуныводнай зоркай служыў ленінскі завет — вучыцца камунізму, вучыцца, забягаючы сваю памяць веданнем усіх тых багаццяў, якія выпрацавала чалавечтве, аўлаццэ навукі, марксізма, аб'ядноўваючы сваю адукацыю, сваё навуцанне і сваё выхаванне з працай рабочых і сялян.

І моладзь упарта вучылася. Яна аўладдала перадавой сучаснай тэхнічай ў дэхах заводаў і фабрык, на калгасных палях. Следуючы за гістарычным пачынам Аляксея Сталіна, наша моладзь з свайго асэралдыя вылучыла тысячы наватары сацыялістычных метадаў працы, сярэд якіх слаўнай імёнамі таварыша Машэрава — чыпер памесніка старэйшай Вярхоўнага Савета БССР, трыкажніцкі Падсковавай, узнагароджаных ордэнам Леніна, Таленатвай беларускай пэтры Куляшоў, Танк, Броўка, Панчанка, кампазітары Багатыраў, Любян, скульптары Азгур, Глебаў і многія другія дзеячы навукі, літаратуры і мастацтва — з'яўляюцца прадстаўнікамі нашай моладзі.

Моладзь Беларусі бярэ актыўны ўдзел у дзяржаўным будаўніцтве. У састаў Вярхоўнага Савета СССР і Вярхоўнага Савета БССР было выбрана 25 камсамольцаў, а дэпутатамі мясцовых саветаў — 9.946 камсамольцаў і моладзі.

XVIII з'езд ВКП(б), на якім таварыш Сталін падвёў вынікі ўсесветна-гістарычнага перамог сацыялізма ў нашай краіне і разгарнуў геніяльна праграму паступовага перахода нашай краіны ад сацыялізма да камунізму, выклікаў новы ўздым палітычнай і працоўнай актыўнасці савецкага народа і абумоўіў лічы больш актыўны ўдзел мас камсамоль-

цаў і моладзі ў вырашэнні задач дзяржаўнага і гаспадарчага будаўніцтва.

Разам з усёй савецкай моладдзю, пад яркім сцягам Сталінскай Канстытуцыі мужнела, працавала і вучылася маладая пакаленне беларускага народа, акружанае банькоўскай любоўю і клопатамі партыі Леніна—Сталіна і ўсяго савецкага народа.

У Вялікай Айчыннай вайне, якая з'явілася вырашальнай праверкай для нашай моладзі, асабліва яскрава выявіліся цудоўныя палітычныя і маральныя якасці, якія дзесяцігоддзямі выхоўвала ў моладзі партыя Леніна—Сталіна—бязмежная адданасць савецкай Радзіме, большавіцкай партыі, таварышу Сталіну, негасальная нянавісць да ворагаў! Айчыны, мужнасць, стойкасць і самаафярнасць у баю.

Па закліку роднага Сталіна ўзніклі камсамольцы і моладзь Беларусі на бітву за сваю Радзіму. Палавіна ўсяго асабовага састава комсамолу БССР пайшла на фронт. Моладзь, якая засталася ў тылу, знішчала фашысцкіх дыверсантаў, змагалася ў палках народнага апаўчэння, капала супрацьтанкавая кавапы, прымала актыўны ўдзел у эвакуацыі прадпрыемстваў, трактараў, жылля, ўсяго народнага дабра. Супраць жывісных нямецка-фашысцкіх захопнікаў, якія залілі беларускую зямлю крыўё бязліных людзей, узнялася ўсёнарадная партызанская вайна, якую арганізавалі і ўзначалілі большавікі Беларусі. Моладзь прыняла актыўны ўдзел ва ўсіх формах барацьбы народа супраць нямецкіх фашыстаў.

У партызанскіх атрадах змагаліся 150 тысяч юнакоў і дзяўчат, у тым ліку 53.780 камсамольцаў. У аперацыях па разгрому камунікацыйных вузлаў знішчалі звыш 60 процантаў партызанскай моладзі. Моладзь хутка аўладдала складанымі тэхнічнымі сродкамі барацьбы. У кожным атрадзе былі створаны маладзёжныя дыверсійныя групы. Лепшыя маладыя падручнікі пусцілі пад адкос дзесяткі шэрагоў ворага. Так, т. т. Кажушка і Кухараў спусцілі на 27 варажых эшалонаў, Квалёў — 29, Парахневіч — 20, Таварыша Пачакаева — 10.

Брэсцкі камсамалец, 16-гадовы партызан Мікалай Войшык, не паспешыў заміраваць чыгуначнае палатно, кінуўся з варадам тола пад эшалон. Перавоз і 16 вагонаў ператварыліся ў груды абалмаў.

У дні гераічнай абароны Сталінграда маладыя партызаны Беларусі кінулі кліч: «Заб'ём немца ў Беларусі — не з'явіцца пад Сталінградом». Яны стварылі тысячы знішчальных, так званых «спалювачых» груп, якія днём і ўначы знішчалі фашысцкую нечысць.

Наш народ ніколі не забудзе подзвіжы 17 маладых партызан, якія пад камандаваннем Віктара Драздовіча ў баю каля вёскі Лавы прыкрывалі фланг савецкага партызанскага злучэння. Бой пачаўся на світанні. Рота гітлераўцаў ішла на могілкі, дзе была размяшчана засада Драздовіча. Знішчальны агонь прымушваў немцаў у пачатку залегчы, пасля — яны кінуліся ў атаку. Партызаны знішчылі дзесяткі немцаў. Пасля першай атакі пачалася другая, трэцяя... З правага фланга з'явілася новая шарэнта супраць жменькі смельчак. Сячковае крыўё, змагаліся яны, але ні адзін не пакінуў поля бою. Калі скончыліся патроны, партызаны перайшлі ў контратаку гранатамі, кінуліся ў рукапішную, знішчыўшы больш 80 немцаў. Маладыя партызаны закапалі ў сьнегу кулямёт, паклаўшы ў ствол маленькую завіску: «Памром за Радзіму, за Сталіна. Просім лічыць нас усіх камсамольцамі».

Барацьба беларускай моладзі ведае шмат такіх гераічных прыкладаў. Напружаную баявую работу вялі ў тылу ворага падпольныя камсамольскія арганізацыі ў Мінску, Баўруйску, Жлобіне, Брэсце, Віцебску, Асіпавічах і другіх гарадах. Яны дапамагалі партызанскім арганізацыям у пашырэнні савецкай літаратуры, збору зброі, медыкаменту, вялі разведку і дыверсійную работу. Камсамольцы былі палыміннымі агітатарамі, пагарджаючы цяжкасці, нястачы і небяспечна, яны правікалі ва ўсе куткі роднай Беларусі, дастаўлялі газеты і лістоўкі, неслі ў масы слова большавіцкай праўды, умацоўваючы ў савецкіх людзей веру ў перамогу, распальвалі нянавісць да ворага.

У тылу ворага выдавалася 5 маладзёжных газет — орган ЦК ЛКСМ Беларусі «Чырвоная Змена» і чатыры абласныя, выпускалася шмат лістовак, а таксама брашуры і кнігі.

На працягу трох год цяжкай, але бязлітаснай партызанскай вайны важнейшай рысай паводзіў нашай моладзі, як і ўсяго народа, быў масавы гераізм у баю супраць нямецкіх захопнікаў. 31 тысяча маладых партызан Беларусі ўзнагароджана ордэнамі і медалямі Саюза ССР, 22-х Герояў Савецкага Саюза — партызан даў Радзіме комсамол Беларусі. Сярод іх вядомыя ўсяму народу імёны т. т. Сільніцкага, Ісаўчыка, Кухарава, Парахневіча, Ко-

чанка, Маслоўскай, Такуева, Лівенцава, Машэрава, Траяна.

Нягледзячы на самы жорсткі тэрор ворага, камсамольскія арганізацыі ў партызанскіх атрадах і ў падполлі раслі і мацнелі з кожным днём. У 1944 годзе ітмосечны прыём у рады падпольнага комсамолу Беларусі склаўся 1,5—2 тысячы чалавек. На ўсёй тэрыторыі рэспублікі працавалі падпольныя абкомы, гаркомы і райкомы комсамолу, 3 тысячы прылічных камсамольскіх арганізацый. Комсамол Беларусі настаяў аб'ядноўваў моладзь вакол партыі Леніна—Сталіна, арганізоўваў не баявое навуцанне, абясцэняў баявую актыўнасць.

Прайшоўшы пасля вызвалення Беларусі ад прыгнёту нямецкіх акупантаў час папоўненні напружанай работай беларускага народа і яго моладзі па аднаўленню народнай гаспадаркі і ліквідацыі вынікў нямецкай акупацыі. Разам з усім народам узняўся юнак і дзяўчыны савецкай Беларусі за адраджэнне роднай краіны.

Высокі патрыятычны ўздым нашай моладзі выразіўся ў руху вытворчых камсамольска-маладзёжных бригад, якія аб'ядноўваюць звыш 15 тысяч маладых рабочых, у руху чаркасаўскіх бригад, у масавым сацыялістычным спарыштве маладых рабочых. Ідучы услед за перадавым пачынам камсамолкі Екацерыны Баршнінавай і бригадыра Чалыбінскага заводу № 200 Ягора Агаркава, франтавія, камсамольска-маладзёжныя бригады рэспублікі пачалі праз рэацыяналізатарскія мерпрыемствы і сістэмавыя рабочага дня рэзка павялічыць вытворчасць працы, вызваліць рабочых на сумеснай участкі вытворчасці.

Ініцыятыву ў гэтай справе першымі правілі камсамольскія арганізацыі заводу Гомсельмаш, Валчанскага цэментнага заводу, дзе дырэктарам тав. Аруцонія, і многія другія. 146 камсамольска-маладзёжных бригад і змен спарышчальнае чыпер паміж сабой на чыгунках Беларусі. Усе яны выбаваюць і перавыконваюць вытворчыя заданні.

Шырока разгарнулася сацыялістычнае спарыштва камсамольска-маладзёжных звышніх і бригад у калгасах і МТС. Ва ўсёагульным сацыялістычным спарыштве ў 1944 годзе ў Беларусі ўдзельнічала 735 маладзёжных звышніх высокага ўраджаю і 98 маладзёжных трактарных бригад. У гэтым годзе ў сацыялістычным спарыштве ўдзельнічаюць звыш 4 тысяч камсамольска-маладзёжных звышніх высокага ўраджаю і 320 камсамольска-маладзёжных трактарных бригад. Перадняя бригадыра маладзёжных бригад МТС т. т. Выхоўскі, Краштаненка, Казёл і другія дабіліся ў сваіх бригадах выпрацоўкі на трактар ад 800 да 1000 гектараў пашы.

Комсамольскія арганізацыі рэспублікі ўзялі актыўны ўдзел у аднаўленні школ, аказалі вялікую дапамогу ліцэйным дамам, працягваюць насяняння клонатаў ад дзесяці-сірохат.

Прайшоўшы пасля вызвалення Беларусі час характарызуецца бурным ростам комсамолу Беларусі, далейшым арганізацыйна-палітычным умацаваннем яго радоў.

Чыпер, калі пераможна завершана другая сусветная вайна, і большавіцкая партыя ставіць перад народам грандзёжныя задачы па аднаўленню і развіццю ўсёй нашай гаспадаркі, далейшай умацаванню ваенна-эканамічнай магутнасці нашай радзімы, ленінска-сталінскі камсамол нашым арганізаваным усе сілы моладзі на паспяховое вырашэнне гэтых задач. Камсамольскія арганізацыі Беларусі прад'яўляюць новы патрабаванні. Яны спраўдзяць з імі тым больш паспяхова, чым хутчэй і больш рашуча перамогуць сур'ёзныя недахопы, якія ёсць у іх рабоце.

Трэба прызнаць, што ў нас у радзе арганізацый ёсць факты нечырпнага адставання і недавальнай палітычнай вучобы камсамольскіх кіраўнікоў і актыва, ёсць факты малой увагі да ідэйнай і агуднай адукацыі і выхавання камсамольскай моладзі.

Многія камсамольскія арганізацыі прадпрыемстваў і калгасаў Беларусі яшчэ не сталі сапраўднымі праваднікамі партызанскіх дырэктыў, не паглыбляюць у справы вытворчасці, не працягваюць патрэбных клопатаў аб тым, каб забяспечыць найстражэйшае захаванне дзяржаўнай і працоўнай дысцыпліны ўсімі маладымі рабочымі і калгаснікамі, каб камсамольцы былі прыкладам у працы і вучобе.

Гэтыя недахопы маюць простую сувязь з недапоўнай арганізацыйнай работай, якія выніваюць з няўласцівага фактаў парушэння камсамольскай дымакратыі, у слабых разгортванні крытыкі і метады, якія з'яўляцца асноўнымі метадам большавіцкага выхавання кадры.

У слаўных справах комсамолу нашай вялікай Радзімы ў годны Вялікай Айчыннай вайны ёсць сціпла частка барацьбы і працы камсамольцаў і моладзі савецкай Беларусі. Комсамол Беларусі будзе і далей працаваць так, каб быў вартым клопатаў і давер'я нашай большавіцкай партыі.

СВЯТА БЕЛАРУСКАГА НАРОДА

Беларускі народ урачыста адсвяткаваў гадавіну свайго ўз'яднання ў адзінай Беларускай Савецкай дзяржаве.

У ясны вераснёвы дзень 1939 года Чырвоная Армія перайшла савецка-польскую граніцу і падала руку дапамогі братам беларусам і украінцам, якія пакувалі доўгіх дваццаць гадоў пад прыгнётам польскіх памешчыкаў і капіталаістаў.

З'яднанне ўсіх беларусаў у адзінай Беларускай дзяржаве! Якая гэта радасць для нашага народа! Савецкая Беларусь злучылася з свайой роднай сястрой — Заходняй Беларуссю, якая раней была гвалтоўна захопленая польскімі панаў у няволью.

Якая страшная была гэта няволя! Пяць мільяёнаў беларусаў і восем мільяёнаў украінцаў цяргпелі неймаверны прыгнёт у панскай Польшчы. Яны не мелі права ні на сваю зямлю, ні на здабыты ўласнай працай кавалак хлеба, ні на драбок солі, каб пасаліць страву, ні на лемантар, каб вучыцца ў роднай мове дзіця, ні, нават, на тое, каб называць сябе імем «беларуса», або «украінца».

Спрадечнае імкненне да свайх родных братаў на Усходзе, нянавісць да мучыцеля, да тольскага буржуазна-памешчыцкага ўрада — жыла ў іх крыві.

Гэта знайшло глыбокае адлюстраванне ў народнай творчасці заходніх беларусаў, а таксама ў песнях і вершах іх выдатных паэтаў.

А як балюча мы, людзі з Савецкай Беларусі, адчувалі мяжу, якая прайшла па жывому целу нашага народа. Як тужыла маші тут, у Савецкай Беларусі, па дачцы, якая выпадкова засталася там, на той бок граніцы! Як балела сэрца ў сына, які тут стаў інжынерам, ці дзеячом навукі, па бацьку, які там, на той бок мяжы, цягнуў парабачскую лямку ў якога-небудзь м. а Тышкевіча, ці Радзівіла.

Колькі горкіх песняў праспявана было нашымі паэтамі з прычыны гэтага несправядлівага раз'яднання!

І вось шэсць гадоў таму назад гэтай гістарычнай несправядлівасці быў пакладзены канец. Па просьбе Народнага Схода Заходняй Беларусі, які выражаў волю ўсяго народа, Заходняя Беларусь была прынята ў склад БССР.

Беларускі народ ўз'яднаўся навекі. Адразу Савецкай дзяржава праступіла да развіцця гаспадаркі і культуры гэтага занябанага польскімі панаў края. Выйшла з падполля гарачая і натхненая песня заходне-беларускіх паэтаў. Увесь Савецкі Саюз пачуў голас Максіма Танка. Вялікімі тыражамі пачалі выдавацца кнігі Пліна Пестрака, Міхаса Машары. Загучалі галасы маладых здольных паэтаў і пісьменнікаў: Валыціна Таўлая, Янкі Брыля, Ніны Тарас, Анатоля Іверса і др.

Напад злога і бязлітаснага нямецкага фашызма спыніў рост і росквіт усёй беларускай зямлі.

У гэтай вайне супраць фашысцкіх захопнікаў мы абаранялі сваю Радзіму — Савецкі Саюз, сваю родную Беларусь адзін сям'ей, разам з сваймі заходне-беларускімі братамі.

Лясы ўсходніх і заходніх абласцей БССР былі перапоўнены партызанамі, істціўцамі. Яны не давалі спакою ворагу ні ўдзень, ні ўначы — знішчалі фашыстаў, як ашалелых сабак.

У ліпені 1944 года трохгадовае страшнае нямецкае няволье была знішчана на магутнымі ўдарамі Чырвонай Арміі. Беларускі народ пачаў залечваць страшныя раны, нанесеныя вайной.

Штопу гадавіну свайго ўз'яднання Беларусі сусутракае маналітна загартаванай у баях, згуртаванай вакол вялікай партыі Леніна — Сталіна, вакол свайго слаўнага палкаводца і правадара народаў таварыша Сталіна.

Шырокія ясныя шляхі ў будучыню адкрыты перад нашым народам. Вялікі росквіт гаспадаркі і культуры пачынаецца на нашай зямлі.

У заходніх абласцях, як і ва ўсходніх, ужо адноўлены тысячы школ, будыцца большыя, адраджаюцца культурныя ўстановы — музеі, тэатры, убу.

Ізноў гучыць прыгожая песня ансамбля, пад кіраўніцтвам выдатнага фальклора Пастера Р. Р. Шырмы, у вёсцы Вялікае Падлессе іму ўтोरць самадзейныя сялянскі хор, пад кіраўніцтвам Г. Цітовіча.

Беларусь ідзе да шчасця і росквіту. І за гэта беларускі народ выказвае шчырую падзяку Вялікаму Сталіну — другу і бацьку нашага народа.

НЯХАЙ ЖЫВЕ ўз'яднаны БЕЛАРУСКІ НАРОД!

Плакат мастака М. Гуро.

АРКАДЗЬ КУЛЯШОЎ

МАЕ КРЫЛЫ

Калі развітвацца чарга прыйшла мне з камсамолам,
Я не скажу, каб у той час
настрой мой быў вясёлым.
Не мог-жа я ў той час трымаць
Ад блізкіх у сакрэце,
Што ўжо мінула дваццаць пяць,
Як я жыву на свеце.

Дзе не праехаць, не праісці —
Я поўз, я лез, упарты.
Я не шкаду! Дзесяці
Нябінных біты варты.
Каб, нават, і забыты лёг
На дно сярой магілы,
Скарыца-б і тады не змог,
Свае не склаў-бы крылы.

Што камсамольскі мой білет,
Таварыш дзён шчаслівых,
Ужо змяніў шумлівы свет
На пыльныя архівы.
З другой пучэўкай у руках
Выходзіў я з райкому:
Не гэтымі здаўся дол і шлях,
Што вёў мяне да дому.
Глядзелі зоры на мяне,
Здалёк, як на другога,
Нібы за жоравя мяне
Лічылі маладога.

Я-б жахаду яшчэ зазнаць
Адно выпрабаванне —
З магілы ўстаць, хоць цяжка ўстаць,
Каб зноў убачыць ранне.
Адмыў-бы я імглы з вацей
У ручай самохаць,
Зямлю атрос-бы, каб людзей
Замлаё не палюхаць.
Пачуў-бы новых вёсен звон,
Пайшоў на водыр лета.

Глядзелі з вокнаў аганькі
Мне услед з трыногай шчырай,
Нібы ў далёкі і цяжкі
Я падмаўся вырай.
Зямля шапала мне: — Ляці,
Спяшайся, жораў ранні,
Цябе чакаюць у жыцці
Усе выпрабаванні.
Яны стаяць за радам рад
З крыві, з агню, з жалеза...
Ляці!
Няма шляхоў назад
Да салаўёў і бэза

...Не шкода мне юнацкіх дзён,
Шкада свайго білета...
Юнацтва дні — чыпер з агню:
Папалены, пабіты,
Ды зноў імкнуча ўвямшню,
А ён? Ляжыць забыты.
Яны мяне ўздзімаюць зноў
У сінія нябосы.
А ён? А ў ім за пяць гадоў
Не плочаныя ўзносы.

Адчуў я прагу вышні,
Зямля дала мне сілы,
Мяне ўзялі юнацтва дні —
Майго адлёту крылы.
Пяць год я трысвятці вайне,
Штых не здымаў з вінтоўкі.
Там, нібы з жоравя, з мяне
Ляцела пер'е толькі.

На сустрэч бурам я лячу,
Выпрабаваннем часу.
А ўносы потым заплачу
За ўсе гады адразу.

Вышай з друку

„ПОЛЫМЯ“ № 4

У нумары надрукавана частка паэмы Аркадзя Куляшова «Прыгоды цымбала», вершы Антона Бяленіча і Мікалая Гамолькі. Апаваданы змясцілі: Іван Мележ, Мікола Лусцякоў і Ефім Садоўскі.

«В. І. Ленін і пытанні тэорыі літаратуры» — на гэту тэму напісаў артыкул Іван Гутараў. Ролі торфу ў народнай гаспадарцы БССР прысвечаны артыкул І. Хоцька.

У нумары багатая хроніка літаратуры і мастацтва.

Часопіс «Полымя» мае сваю шматгадовую традыцыю, мае свой уласны вопілек. Таму здзіўляе, што № 4 «Полымя» за красавік месяц выходзіць так позна. Чытачы з неярліваасцю чакаюць больш свежых нумароў часопіса.

Парад войск у Мінску ў чэсць VI гадавіны ўз'яднання беларускага народа ў адзіную Савецкую дзяржаву.

М. ГАРУСОВІЧ

Янка Купала і Заходняя Беларусь

У цяжкай шматгадовай барацьбе Заходняй Беларусі за сваё вызваленне выключную ролю адыграла творчасць Янкі Купала.

Для сярэдняга чытача Заходняй Беларусі было даступным амаль толькі тое, што паэт пісаў у дакастрычніцкі перыяд.

Аднак, дэмакратычныя ідэі і рэвалюцыйныя лозунгі дакастрычніцкай творчасці Купала аставаліся ў Заходняй Беларусі і надалей надзённымі, праграмнымі, здольнымі ўзняць народ на барацьбу за вызваленне ад нацыянальнага і сацыяльнага прыгнёту.

У гэтых творах заходняй Беларусі пазнавалі свае настроі, вобразы свайго паднявольнага жыцця, долю свайго «забранага краю». Нават такія, здавалася б, даўно вяртаўшыся дамаганні, як лозунг «людзкім звачца» не страцілі мабільнага значэння і ўзмацнілі пацудоў чалавечай годнасці селяніна-беларуса, да якога польскія памешчыкі і чыноўнікі па старашляхецкай традыцыі ставіліся, як да «хама».

Таму, у асноўным, уся дарэвалюцыйная творчасць Купала, даходзячы да заходне-беларускага чытача, раскрылася ва ўсёй сваёй патэнцыяльнай сіле і ўздзейнічала на свядомасць самым непасрэдным чынам.

Асабліва папулярнасць набылі вершы-заклікі Янкі Купала, якія ў сваёй большасці ўвайшлі ў народны ўжытак. Такіх верш Купала, як «Гэй, наперад», успрымаўся ў перыяд 1925—28 гадоў, як зусім актуальны заклік:

Думка ў думку, дружна, смела
 Усе наперад гурмадой!
 Кожны ведай сваё дзела—
 Знай, за іраду крэпка стой!
 К новай долі шлях нам ляжа,
 Як на небе млечны шлях.

Слова, дум ніхто не звяжа,
 Жыць, цяпець не будзе страх!
 Сянь гэтых гарачых слоў Купала заходне-беларускі «пан сахі і касы» таго часу разумеў, як палітычны лозунг барацьбы за сваё вызваленне, а «млечны шлях» вёў проста на ўсход, дзе вялікі Кастрычнік вызваліў з няволі беларуса.

Надзвычайную папулярнасць здабылі вершы «За праўду», «Не пагаснуць зоркі ў небе», «За свабоду свая», «Малая Беларусь», «Песня сонцу» і многія другія.

Шматлікія вершы і паэмы народнага песняра, якія раскрываюць паднявольнае жыццё беззямельнага і малазямельнага сялянства, успрымаўся, як вобразы навакольнай сапраўднасці. Яны дапамагалі прыгнечанаму чалавеку асэнсаваць сваё ўласнае становішча і гэтым самым узмацнілі яго свядомасць да вышняга, а зной ён пачынаў бачыць шлях да лепшага заўтра.

У Заходняй Беларусі выявіліся і пэсальна-сыйныя якасці Янкі Купала, які асветліў. На яго творах вывучылі чытаць і выхоўвалі дзеці і дарослыя. Верш «Вучыся, нябожа» абудзіў імкненне да светлы многіх тысяч людзей. Ён зававаў як-бы адмыслова напісаным для Заходняй Беларусі:

Вучыся, нябожа, вучыцеся памога
 Змаганца з выдольдзі, з нявольдзі...
 Цяга да светлы атрымлівае адразу
 Грамадскую і палітычную афарбоўку,
 шырокую перспектыву:

Крыўдзіцельдзі зможаць, след вачынь
 прачынь
 Іх долі, і к волі, і к славе...
 Адно ты прачынь, вучыся, як можаць
 Ці дома, ці на школьнай лаве.

Гэтыя «ці дома» даходзілі, як практычная парада, якую ахвотна карысталіся, асабліва ў апошнія гады, калі не засталася ніводнай беларускай школы.

Творы Купала ішлі ў народ, як песні, дэкламаваліся і спяваліся на сцэне.

Выдатны драматычны абразок Купала з 1906 года «На павесе», які часта ставіўся на аматарскай сцэне, пераклікаўся з новай сапраўднасцю, а герцаўня постаць Лявона злучалася з добра вядомым вобразам камуніста-падпольшчыка, за якім ганецца польская дэфензіва. Песня Лявона гуляла і ў вёсках, і ў школах, і ў вастрогах.

Каб даць магчымасць больш непасрэдна адчуць гэтую атмасферу, прынялі адну тыповую карэспандэнцыю аб вечарыне ў в. Вялікая-Кракотка, Каліскага павету*.) Ужо загаловаў карэспандэнцыю — «Гэй наперад!!!» — шмат гаворыць. Чытаем:

«Быў адмыслены абразок Янкі Купала «Сын і маці», прадэклараваны вершы: «Родны Край» — Я. Коласа, «Мужыкі», «Беларускія», «Прарок», «Над Нёмнам» Я. Купала, «Сведка» Вагужэвіча і «Ну і людзі, ну і суседзі» Краўчын. Пасля выступіў хор. Прапаялі гімн «Не пагаснуць зоркі ў небе».

У залі панавала цішыня. Кожны адчуваў сваё роднае, дарогае. Я ледзь стрываў: слэзы душлілі горла...

Нашы песні і наша мова, хача і проста, але я ніколі не прамыяно іх на чужым, што-б мне за гэта ні давалі.

Гэй наперад, покі сэрца
 Б'ецца, рвецца на прастор.
 Годзе млеці ў паняверці!
 Гэй да сонца! Гэй да зоркі!

заклікі нашага песняра Янкі Купала, адаб'ецца ў сэрцы і тых вёсках, што ячэ дагэтуль спяць».

Не дзіў, што кніжкі Янкі Купала, нягледзячы на вялікую дарагізну друкаванага слова ў панскай Польшчы, разыходзіліся хутка і пўна: два выданні «Шляхам жыцця» — 1923 і 1935 года — былі раскуплены дзевяціна.

Кніжкі Купала былі ў кожнай беларускай бібліятэцы, у хаце кожнага свядомышага беларуса, абыхадзілі сотні і тысячы рук, пакуль пры чарговым вобшыку ў гаспадару, або пры ліквідацыі бібліятэкі іх не забралі паліцыя, для якой не існавала ніякага закону.

Вялікі рэвалюцыйны ўплыў на працоўных зрабіла пастаноўка камедыі «Паўлінка», якая з паспехам ішла ў аматарскіх тэатрах гарадоў і вёсак.

Недзя адшукваць куток Заходняй Беларусі, у якім-бы не ведалі «Паўлінкі», не карысталіся дасціпнымі прыказкамі перанаяж п'есы.

Высмейванне «панскага» жаргона і пустой фанфарышнасці Выжоскага наіробавалася супроць паліцэйскага ўзмацнення пацудоў пагарды да адшчавенцаў і здраднікаў, якіх цягнулі да панскай рукі.

Газета «Наша праўда» № 11 ад 11 мая 1927 г. піша, што «Паўлінка» Купала зрабіла «найлепшае ўражанне з усіх стаўленых у г. Баранавічах спектакляў» і што, нягледзячы на адначасова два спектаклі ў польскіх іваністычных арганізацыях, «на беларускую вечарыну з'явілася столькі публікі, як ніколі перад гэтым». «Можна пачуць яшчэ і цяпер на вуліцах горада, — піша праз месяц карэспандэнт, — прыказкі «каханькія-родненькія», «сюдма-тудэма», «собсцвенна-вось-цода» і г. д.

Не раз пастаноўкі камедыі «Паўлінка» спыняліся паліцыяй і шпікамі, што прывялі саркастычны дэялаг п'есы на сваё асабістае рахунак, не вытрымваючы атмасферы спектакля.

«Беларускі народны тэатр у Паставах, — чытаем у другой карэспандэнцыі, — стаіў «Паўлінку». У ролі Францішка ёсць словы «хай пан схавае сваю панскую (песню) сьвіням на сьнеданне». Присутныя ішкі думалі, што быццам не «панскую», а «польскую». Ну і давай запіцца... Цягалі, дапытвалі... Сарвалі наступнае прадстаўленне».

Гэтыя тыповыя водгукі — дакументы таго часу — найлепш раскрываюць тое, як актыўна успрымаўся «Паўлінка» ў Заходняй Беларусі.

Выключна высокім быў асабісты аўтарытэт самога Янкі Купала ў Заходняй Беларусі. Яго ведалі і шчыра любілі шырокія народныя масы. Партрэт Купала, выданы ў 1924 годзе ў Вільні, можна было бачыць у кожнай вёсцы, у кожным гуртку Таварыства беларускай школы, бібліятэцы-чытальні і ў звычайнай сялянскай хаце.

Іменем Купала называліся бібліятэкі і чытальні.

Нам вядома аб цікавым факце, калі сцягне в. Казловіч каля Сталявіч (Баранавіцкая абласць) у 1928 г. назвала іменем Янкі Купала выжоскую вуліцу, на якой знаходзіліся грамадскія ўстановы вёскі — гурток ТБШ, бібліятэка-чытальня і г. д. Зразумела, акупацыйная адміністрацыя не толькі не санкцыянавала такой выразнай волі народа, але праследвала ініцыятыву, хоць іх было цяжка выявіць, настолькі ўсеагульным было падобнае жаданне.

Строфы Купала даводзіліся сустракаць нават на сцэнах камер многіх вастрогав, куды толькі трапілі беларускія рэвалюцыянеры.

Нічога дзіўнага, што калі ўлетку 1927 года Янка Купала, па дарозе ў Карэспандэнцыю праз Польшчу, дык гэта сталася значнай падзеяй у жыцці Заходняй Беларусі. Нічога дзіўнага таксама, што польскі ўрад зб'яўся дапусціць да сустрэчы паэта з народам.

У хроніцы адной з газет чытаем: «У аўторак праз Варшаву праехаў, едучы з Мінска ў Карэспандэнцыю, наш найвялікшы пясняр адраджэння—Янка Купала».

На вялікі жаль, нашаму песняру не ўдалося заехаць у Вільню: ён атрымаў ад польскіх уладаў візу без права затрымацца ў Польшчы».

Аднак, ні забарона сустрач з народам, ні зрыванні спектакляў «Паўлінкі», ні канфіскацыя кніжак паэта — не маглі спыніць уплыў Янкі Купала. Туныя дэфензіўскія «мерарыяўнасці» толькі ўзмацнілі ў вачах народа аўтарытэт Купала, узмацнілі народную любоў да паэта, якога баяліся паны.

Імя Купала становілася баявым паролем, важным аргументам у жорсткіх палеміках і палітычных барацьбах.

Роль Янкі Купала ў жыцці і барацьбе Заходняй Беларусі не абмяжоўвалася дзейнічаннем яго дарэвалюцыйнай творчасці.

Тэма прыгнечання і барацьбы ў Заходняй Беларусі, ідэя ўз'яднання беларускага народа прыкметна праходзіць праз усю творчасць Купала пасля-кастрычніцкага перыяда.

Гэта няцяжка сцвердзіць, пачынаючы ад старонак бліскавай паэмы «Безнавоўнае», у якой усхваляваная радзіца за «вольны бацькаў кут» не засланы свядомасці, што беларусы яшчэ «не ўсе ў грамадзе»; — праз тэму рад выдатных вершаў — да паэмы аб новым Палесці «Над ракой Арэсай», у якой камунары «з'яўляюць гулка песні»:

...Пойдем асушаць з вінтоўкай
 Пшыкія балоты!

Піру Купала належыць верш «А ў Вісле плавае тэлецкі» — рэч вялікай сілы мастацкага абгульнення і прырочага пафаса. Купала даў граніч-

на скандэнавінам вобраз нацыянальнага прыгнёту і белага тэрору ў панскай Польшчы:

Абраваўных да кашулі,
 Там беларуса і ўкраінца
 Вядуць закованымі патрулі
 Па акрываўленым гасцінцы.

або:
 людскім жыццём набіты турмы,
 бунтуе ў турмах распач мсціва...
 У жудасных праявах панска-польскай сапраўднасці Купала бачыў не сілу, а слабасць Рэчыпспалітай. Больш як за восем год да ганабнага распаду Купала прадчуваў яе канец:

Балюе панская Варшава,
 Бы дзень сканання хмелем хмеліць.
 Мастацкія творы і публіцыстычныя выступленні Купала, прысвечаныя Заход-

Гэты верш мне падабаўся больш, як другія.

Гутарка ідзе аб вершы Купала «Наша вёска».

Маладога хлопца, будучага выдатнага паэта, уразіла тыповасць купалаўскага вобраза. «З нашай вёскі, — чытаем далей, — дарогі якраз ішлі каля карчмы і каля вастрогу, каля бяроза і крыжоў на старым магілінку, а што да долі, дык чуў, што з акалічных вёсак пазабіралі ў вастрог хлапоцоў».

Адзін з першых друкаваных вершаў Піліпа Пестрака выраза пераклікаўся з купалаўскім «Гэй наперад» і пачынаўся радкамі:

Наперад гэі, хутчэй, хутчэй
 Да тэй жаданай мэты!

Падобныя прыклады можна было-б знайсці ў творчай біяграфіі яшчэ не аднаго пісьменніка Заходняй Беларусі.

Поўнае раскрыццё ўплыў Янкі Купала на фарманне заходне-беларускай літаратуры патрабуе асобнага даследвання. Аднак, нават павярхоўнае знаёмства з гэтай літаратурай дазваляе сцвердзіць паважную творчую вучобу ў выдатнага майстра беларускага мастацкага слова.

І ў тым гістарычным факце, што да дня вызвалення і ўз'яднання Заходняй Беларусі ўжо змагла загаварыць праз сваю літаратуру поўным голасам— вялікая заслуга Янкі Купала, які даў усёй беларускай літаратуры рэалістычны кірунак і паклаў трывалы фундамент народнасці.

Пад гром другой сусветнай вайны развалілася нетрывалая панская турма народнаў, і на вераснёвым сцежкі Заходняй Беларусі ступілі байцы Чырвонай Арміі, каб узяць пад апеку адзінакроўных братоў-беларусаў.

Моцна забілася сэрца вялікага патрыёта роднай зямлі, які бачыў вызваленне Заходняй Беларусі, дзе знаходзілася Вязынка пад Радашковічамі, у якой «на свет радзіўся Янка».

Рыты усхваляваюць сэрца чуваць ва ўсім цыкле купалаўскай вершаў «На заходне-беларускія матывы»:

Ты з Заходняй, я з Усходняй
 Нашай Беларусі,
 Больш з табою ўжо ніколі
 Я не разлучыся.

А ў адказ яму далейтэ з вызваленай зямлі пасталелі голас Максіма Танка, які з няёмкім хваляваннем наглядзеў, як сапраўдзюшча сны бясхонных астражных ноцаў:

Здарова, таварышці! Доўга чакалі
 Мы вас, і чакалі ў палоне зямлі!
 Гэтая натхненая пераклічка замыкае адшыўшы навет перыяд калючых меж, болючага раз'яднання аднаго беларускага народа.

Калі ў Беластоку, у зале пасяджэнняў Народнага Схода Заходняй Беларусі з'явіўся перад дэлегатамі, які быўка перад сынамі, Янка Купала, — увесь зал скануўся ад шчасця. І доўгі працяглі гул стаў не суніваючымся.

Гэта ўся Заходняя Беларусь праз сваё дэлегатаў дэкавала і вітала роднага песняра — чарадзена здзейсненых сноў аб Беларусі.

Г. СМОЛЯР

Песня сустрэла Верасень...

Пагранічныя слухы для яе ніколі не існавалі. Без пашпарта і візы выйшла яна з усходу на захад і з захаду на ўсход. Азіным пропускам, які шырока адчыніў ёй шлях да душы і сэрца нашага чалавека—была праўда. Праўда пра долю народа, пра яго мары і імкненні. Такой яна, народная песня, заўсёды і ўсюды была на нашай зямлі. Таямнічымі, ёй адной толькі вядомымі, сцежкамі-дарожкамі трапіла яна з Магілёўшчыны ў Навагрудчыну, з Гродненшчыны ў Слуцкчыну. Народная песня разбурае штучную мяжу паміж адной часткай Беларусі і другой, яна выражае імкненне народа да з'яднання ўсёй зямлі Беларускай.

Гэтым іменна і тлумачыцца лёс народнай песні: на ўсходзе, у Совецкай Беларусі яна была ўзнята да вышэйшага мастацкага ўзроўню, абкружана найвялікшай пашанай і любоўю, а на захадзе, да верасня 1939 г., яна была загнана ў глыбокае падполле шляхецкім «не пазвалімі». Больш таго, народная песня ў Заходняй Беларусі была нават «пасаджана» за турэмныя кратаў, літаральна — за кратаў!

— Ці не так гэта было, Рыгор Раманавіч?

— Самі ведаеце...

— Так, ведаем: ...У гэты дзень Андрэй Вялінец (той самы, што цяпер носіць на грудзях залатую зорку Героя Совецкага Саюза) зрабіў два «зачынішты», якія, згодна суровага рэгламента польска-фашыскай турмы, караюцца не менш, чым 24-гаднымі карцамі. Па-першае, ён ускачыў на прыкаты да сцяны столік і адтуль — на ваконца. Не вытрымаў Андрэй, пачуўшы рып уваходнай брамы Лукішскай турмы, ён зб'яўся пра карцар.

— Хутчэй, узлезь сюды...

— Мы убачылі новых «гасцей». Наперадзе ішоў чалавек з густымі брыўмі і пасівелай бародкай.

— Глядзі, ці не Шырма-ж гэта? Не інакш — ён!

І тут Андрэй зрабіў другое «зачынішце»: саскочыўшы з закрываванага янкі, ён цяка пачаў сьпяваць. Была гэта песня пра зямлі дубок, што на бок пахіліўся, і пра «браточкаў», якіх затужыліся...

Чаму-ж ён сярод белага дня ідумаў сьпяваць? — хто яго ведае! Вядома

толькі, што ў віленскую турму, да палітчных вязняў пасадзілі не толькі аднаго Рыгора Раманавіча Шырма, але многіх з яго харыстаў.

А з суседняй турэмнай камеры, адважоркам, ледзь чуна папыхала журботная песня беларускага пастуха:

Ты быў ліквідаваны першы «хор Шырмаў», арганізаваны з вучняў беларускай гімназіі.

Цяжка было, надзвычай цяжка. «Грамада» была разгромлена. Дзсяткі тысяч лепшых сямёў і дачок Заходняй Беларусі былі кінуты ў турмы. Тады-ж і нарадзіўся другі «хор Шырмаў». Не адзін — два хары адразу. Студэнты-беларусы арганізаваліся. Арганізавалі таксама свой хор беларускія рабочыя з Новага Свету (квартал Вільні, вядомым рэвалюцыйным насельніцтвам). Харамі кіраваў Рыгор Раманавіч Шырма. Голас гэтых хароў разнісоўся далека, далека, амаль па ўсёй Заходняй Беларусі, і ўсюды ён будзіў надзею і веру, што прыдзе залаты верасень дзень вызвалення, усюды клікаў ён людзей да барацьбы за поўнае з'яднанне зямлі Беларускай. Выраслі тады хары — поўнагалыныя, нелегальныя ў вёсках Лідчыны, Ваўкавышчыны, Гродненшчыны, Навагрудчыны. Адуоль зяртаюцца да Рыгора Раманавіча за парадамі, за дапамогай. З кійком у руцэ ён ідзе па знаёмых сцежках родных вёсак, знаёмых ячэ з таго часу, калі, пад уплывам упершыню працітанага верша Янкі Купала «Званар», Рыгор Раманавіч рашыў стаць зборнікам народнай песні. Ідзе ён не толькі, каб вучыць — ён сам ідзе за навучкай. З самай крывінай народнага багачця ён чэрпае перлы народнай песні, каб пасля прынесці іх тысячамі ў сталіцу ўжо з'яднанай Беларусі — у Мінск.

Занепакоілася чорная фашысцкая аграв. Былі такія сярод «вучоніх», якія нават дадумаліся ў дзень выступлення «хора Шырмаў» зачыніць на зямкі сваіх вучняў, каб яны не пачулі магучай народнай песні. Але вучні патрапілі праз вочныя выскаччывы... Відаць, што песня мае ўсе ўласцівасці яе творца — народна: някія замкі і турмы не задушаць іх!

Што за перапах быў сярод фашыскай аграві, калі «хору Шырмаў» ўдалося нават па радыё выступіць? Пасля толькі вядомаму стала, чыя гэта «робота» была — сапраўдная прыяцель Беларускай культуры, вядомая польскія

пэты і пісьменнікі Мілаш, Путрамент, Буцінькі, Бідархоўскі, Дэмбінскі, Петрусевіч (частка з іх самі папалі пасля ў турму), дапамагалі правесці гэту пэсенную «кантрабанду» праз шляхецкі мікрафон...

Палітыкі з дэфензівы і ваяводства—панове Батянскі і Янінскі—узьяліся тады «па-добраму» ліквідаваць гэты хор. Прапанава была вельмі кароткая і ясная: спяваюць сабе вашы «хлопскія» песні, але... па-польску. Вядома, Рыгор Раманавіч Шырма адмовіўся. І хор яго быў ліквідаваны.

А ў народзе песня, што не прымае ніякіх забаронаў, пашыралася, як прад-веснік вераснёвых дзён:

Заішоў сонца,
 Узшыў месац —
 А нашага пана,
 Вядуць вешаць.

Няхай-жа ён праветрае,
 Можна заўтра палешчае...

Прышоў гэта «заўтра». «Ліквідаваны» хор разам з усім народам Заходняй Беларусі вышаў у залаты верасень дзень 1939 г. насустрэч пераможцам. У гуле іх танкаў чуна была доўгачаканая песня пра з'яднанне Беларускай зямлі. Ва ўнісон гэтай сімфоніі вываляцель «хора Шырмаў» заспяваў песню, якая да таго часу ў Заходняй Беларусі толькі чуваць была ў глыбокім падполлі. Гэта яна — «Партыя Леніна, партыя Сталіна, Мудрая партыя большавоў» прывяла нас у восенскія дні да нашай сапраўднай вясны.

Гэта ўсё з'яўляецца ўжо гісторыяй. Беларускі народ, разам з усім савецкім народам, стаў на абарону свайго з'яднанай бацькаўшчыны.

У дні Вялікай Айчыннай вайны, разам з народам, што ваяваў, была яго баявая, бадзёрая песня. «Хор Шырмаў» ведае, што значыць пянь над акампанентам сарадаў і бомб. Сотні канцэртаў у вайсковых часнях, на перадавой лініі фронту, не прайшлі дарэмна і для самой песні. Яна пачала звянець званам метала, у яе рытме чуваць зацятасць змагара за свабоду Радзімы.

ПЕЙЗАЖ
 Работа мастака-самавучкі А. Кунцэвіча.
 (г. Баранавічы).

Янка Брыль

ЗОРКА РАДЗІМЫ

Дзевятага мая, у дзень Перамогі, імянінкім выгладзеў кожны баец. Зацісьнуты ў перапоўненым трамваі, я разглядаў іх загарэлыя, абветраныя твары, міжвольна туліўся да іх гімнасцёркаў. На грудзях аднаго з імянінкіў пазалотай блішчэлі ад сонца гузікі. І вось яны кранулі маё сэрца ўспамінам, ажывілі ў паміці адну з сумных старонак маёй маладосці. Звычайны салдацкі гузік з зоркай. Аднак, у паміці маёй за ім — хвалоўны ўспаміны.

Сёння, святкуючы шостую гадавіну ўз'яднання Беларускага народа, ўспомінь пра браны Лукішак і драгты Каргусь-Бяроза, ўспомінь пра тое, як на шляху ад Стаўбцоў да Гродні маршал Будзёны сустракаўся з сваімі былымі коннаармейцамі, маімі землякамі, дышпаць год прагібоўшым пад прыгнётам польскіх паноў, ўспомінь пра беліч радасных вачэй, прыполы чырванашчоўкі антонавак, вяргіні і астры, якія сыпаліся на танкі, усцілаючы шлях вызваліцельдзі.

Я-ж успамінаю пра тысячы маіх аднагодкаў, — заходне-беларускіх хлапоцоў, з якімі я з польскага вайска трапіў у нямецкі палон, успамінаю пра тое, як мы спатыкалі наш верасень крэху па-ішаму. Сёння я зноў успамінаю пра зорку на гузіку...

Было гэта ў адзін з панурых дзён кастрычніка 1939 года.

...З візкага, шэрага неба бізгучна аспідала халодная вільгаць. На калючках драцоў, аплятаючых лагер, збіраліся буйныя кроплі і, набрыньнушы, як слэзы, ападалі на мокры жывіт, па якім няспынна шаркалі падкнутыя боты патрулёў.

Мя пазірала на іх праз драгты ці з пад цяжкіх палотнішчаў мокрага брэзенту нашых сцюдзёных палаткаў. Глядзель на шэрыя твары, акаямёўшы пад металам касак, на чорную сталь іх штыкоў, заўсёды, за кожную спробу ўцячы гатовых прабыць наша пустое, скручанае годам дутро. Яны ўжо тады рыхтавалі свой разбойніцкі напад на нашу радзіму. У кожным з нас, беларусаў, яны бачылі будучага воіна-ворага.

Гэта было на старой мяжы

АНАТОЛЬ ВЯЛЮГІН

На гарызонце белас-
Сіягі і Негаралас.
В. Маякоўскі.

...У міжнародным экспрэсе «Манчжурія-Стаўбіцы» ехаў у Парыж агент адной гандлёвай такійскай фірмы. Японцы зліх за некалькі гады пралітаць у пульмануіскім вагончыку тэрыторыю астраўной радзімы, і яго пачала непакоей акалічаць, што цяжкі ўжо два дні ляжыць у абдымаках велічнага таежнага Забайкалля.

— Ці хутка праедзем Расію? — спытаў японца ў вагоне-рестаране. Яго сусед, пажылы камандзір-далёкаходнік, адказаў, хаваючы ў сівых вусах усмешку:

— Пачакайце яшчэ.

Назаўтра японца тое-ж пытанне задаў правядніку. Потым усё экспрэс, смеючыся, гутарыў над перапахонаным японскім гандляром, які кожную раніцу пытае, чаму гэтак доўга едуць па Савецкай Расіі. Прайшоў тыдзень, і японца знімаюць: больш ні аб чым не пытаў у правядніку і пасажыраў.

У Маскве ў купэ ўвайшлі, прынуцішы галаву, волат. Мужчына зняў паліто, павесіў на крук, узняў у наслышчыка чамаданы.

Спадарожнікі японца — брыты брытанец і белавалосы швед,—пачынаюць узяліся насустрэч волату, разглядалі яго, як чужака. Сам японца абыхава пазіраў на новага спадарожніка: тун, у гэтай вялікай краіне, усюго можна чакаць, і нічога дзіўнага няма ў волате, наадварот—гэта вежа з каменей і мяса якраз па прасторах савецкай дзяржавы.

Новы пасажыр, адчуўшы на сабе здарэньня позірк брытанца і шведа, павярнуўся, змеруў іх з вышніх сваіх двух метраў пагардлівым поглядам і, кладучы на столік капялюш, спытаў:

— Дваццаць трэцяе месца, здаецца, тут?

— Тут, тут, містар.

Ён сёў ля акна і, дымячы папяросай, нешта запаласцеў задзёржастымі вуснамі...

Цяжкі ірваў кіламетры. Волат у мелянхалічнай задуманасці жаваў папяросу за папяросай.

Толькі на граніцы ён занепакоўся, заслашчыўшы плячымі акно ў сваіх спадарожнікаў.

Швед пачаў ужо гаварыць на англійскай мове штосьці аб далікатнасці, але дзверы ў купэ адчыніліся і ўвайшлі польскі мятнік і жандар — у чатырохрогіх бліскучых шапках.

— Вашы папярты, панове.

Мятнік, нават не паглядзеўшы на ўладальніка, алдаў папярт шведу. Аддаючы дакументы брытанцу, ён галтана пакланіўся.

Волат незадаволена адарваўся ад акна і, не спыніўшыся, выцігнуў з коўчкі штаноў чырвоную кніжку з савецкім гербам.

Мятнік браў яе ў рукі, як бярэ шкаркач кобур.

— Ма-я-коў-скі, — прачытаў ён, і яго вочы вылезлі з арбят.

Ён утаропіўся ў волата. «Вядомы макоўскі большыік Маякоўскі! Гэта аб ім так крычаць газеткі! Гэта ён у Чыкага чытаў свае вершы, і авашці духаўцыяна гатоўпу ледзь не знеслі дах будынка. Гэта яго калісьці пусцілі ў Варшаву, у той час, калі не дазволілі выступіць у Польшчы нават вядомым рускаму пану Мілюкову, хоць пасля з-за гэтага так хваравіта вохкала

Чырвоны штых

Міхась Машара

Маё дзіце,

ты не дрыжы, —
баец то наш, а не чужы.
У ныволі паласкай не прымык,
каб барацьмі нас родым штых,
здаўна ты бачыў толькі той,
што быў пагразаў над табой.
Свяцілі свечкамі штыхі,
як брата бралі ў ланцугі.
Мільгаці доўга ў вадох,
як брата гналі ў астрог.

Але прышоў чаканы час,
са штыхам стаў наш брат за нас.

Шчаслівы ты, маё дзіце:
да нас само прыйшло жыццё,
жыццё, дзе здыку ўжо няма,
дзе ўжо разбурана турма.

Яго прыслаў учора нам
працоўных бацька—

Сталін сам.

Верасень, 1939 г.

Шаркоўшчына.

Вялянцін Таўлай

Гэта — усё знаёмма шляхі,
аглянецца — затанулі ў далеч:
на адных — лалы расце глухі,
на другія — зоры ападаюць...

Пры юнацтве, што здааць звініць,
і арлы садзіліся ахвоца,
часам — каб да лёту заманіць,
часам — каб выдзубіць вочы.

Але мы, ўлюбівшыся на смерць
у шляхі, пракадзеныя ў заўтра,
навучылі песню разумець,
што ў змаганні — і загінуць вярта.

Вокан на шляхі куды ні кінуць
глець косці звыстоў прадвесня,
і ляжаць жалобныя вынікі
анямелых з болю, верных песень.

Не даклячацца ніякай вясна—
голас расплывецца ў чыстым полі,
не збудзіўшы стомленага сна
змагары, загінуўшы за волю...

Але хай высокі маладыя
боць маглі краіне карзінем шчырым—
і насустрэч заўтрашняга дня
нашы песні завіняць з-пад жаўру!

Сесія Акадэміі Навук БССР

17 і 18 верасня ў горах Мінску адбылася сесія Акадэміі Навук Беларускай ССР, прысвечаная VI-ай гадавіне ўз'яднання Беларускага народа ў адзіную Савецкую дзяржаву.

Пасля ўступнага слова Віце-Прэзідэнта Акадэміі Навук БССР акадэміка Якуба Коласа з дакладамі выступілі: ст. нав. супр. Н. Каменская—«VI-я гадавіна ўз'яднання Беларускага народа ў адзіную Савецкую дзяржаву», акадэмік В. Вершаў — «Барыць працоўных Заходняй Беларусі супроць польскіх панюў».

На другім паседжанні сесіі чыталі даклады: ст. нав. супр. А. Шкўн — «Уз'яднанне Беларускага народа», М. Грыноў — «Фальклор працоўных Заходняй Беларусі» і пэат П. Глеба — «Мастацкая літаратура Заходняй Беларусі». Затым выступілі пэаты Заходняй Беларусі — Ніна Тарас, В. Таўлай, М. Машара і М. Танк.

АЛЕСЬ ЕСАКОЎ

ГОЛАС ВОЛЬНАГА НАРОДА

Надвечоркам у вёску ішоў чалавек. Навокала чуваць было, як на розныя галасы спявалі жанчыны. Нетутэйшыя, падобны на вопраткі на гарадскога, сімшэ-халу, усладоўваючыся ў прыгожыя спевы. Яго дагнаў на фурманцы нейкі дзядзька.

— Добры дзень! — прытаўся гаспадар.

— Добры! — адказаў падарожны.

— Далеча?

— У Вялікае Падлесце.

— Дык сядзіце, я якраз праз гэтую вёску еду.

Разгаварыліся, нават пачалі спрачацца.

— Не, браце мой, лепш, чым у нашым Падлесці, нідзе не спяваюць. А вы кажаце, што будзеце іх вучыць спяваць!

— Вось і добра, там я ў іх сам павучаў!

— А ў нашай вёсцы—у Папкоўцах дык усё музыкі. Прыяздзіце—па слухаце!

народа. Тады іх рэпертуар складалася з песень звычайных, працоўных, жартуных, сучасных савецкіх ды другіх рознастайных твораў беларускага фальклора. З гэтым рэпертуарам хор выступіў і на дэкадзе Беларускага мастацтва ў Маскве (1940 г.).

Верагоным напад фашысцкіх барбараў на нашу краіну пераходзіў далейшаму творчаму росту хора, а яго актыўнасці былі знішчаны немцамі. Потым фашысты хацелі, каб хор аднавіў сваю работу, але гэта былі дарэмная намаганні—спяжане лічылі за лепшае дапамаганне партызанам, трымаючы з імі сувязь, і ствараць прынеўкі і антыфашысцкія песні, якія папяраліся срод аднавіскаў.

Але як толькі Чырвоная Армія вызваліла Баранавіцкую абласць ад фашыскай навалы, Цітовіч адразу паехаў у Вялікае Падлесце аднавіць народны этнаграфічны хор.

Зноў загучала вядомая песня «Нам прыслала Масква падкраленне».

З'явіліся новыя песні. Першая была «Падзяка Сталіну», у якой расказаецца аб чыжых гадах акупацыі і аб радасці вызвалення. Гарманіст хора Шахмат стварыў новую песню «41-ы год» у стылі вясковых прыпевак. Потым у рэпертуары хора з'явіліся «Партызанскія прыпеўкі» і песня «А ў лесе ў Падлесці».

(другі варыянт), «Ой, калі-ж той вечар», «Прыляцелі гусі», «Ты каліна, ты маліна».

Рэпертуар хора надзвычай рознастайны — у ім налічваецца паўсотні песень. За апошні час у хоры з'явіліся нават песні другіх славянскіх народаў: рускія, украінскія, польскія, чаркская, а ў хуткім часе будуць падрыхтаваны сербскія і балгарскія. Хор расплывае працу над вясельнымі песнямі розных абласцей і мяркуе падрыхтаваць тэатралізаваную калядзю гульню «Вяселле Цярэшкі» па этнаграфічных запісах Г. Цітовіча ў Плесчаніцкім раёне.

У пастаючыя шасцідзяснягодовага сельшкі Булікі хор выконвае старадаўнія народныя танцы — «Кадрьлі» і «Таўкачыкі».

Значнай падзей для хора з'явілася паездка ў Маскву на алімпійду мастацкай самалейнасці прафсаюзаў. Хорам надзвычай зацікавіліся. У заключным канцэрте, які адбыўся ў Вялікім тэатры, толькі Беларускаму калектыву Падлесся было дазволена выканаць тры песні. 19 песень у іх выкананні запісана на магнатофон і тонафілі. Шмат песень запісалі на фанограф для навуковага даследавання. Такая зацікаўленасць хорам у Маскве сведчыць аб значным росце гэтага харавога самадзейнага калектыва. Хоцання прывесці выказанне выдатнага майстра харавой справы А. Свешнікова ў газеце «Правда» ад 8-га верасня г. г.:

«Асобнай увагі заслугоўвае хор Беларускай народнай песі свая Вялікага Падлесся, Баранавіцкай абласці (кіраўнік Г. Цітовіч). Гэты хор уяўляе сабой сапраўдны перл народнага мастацтва. Выкананне хора поўнае невыказанай прыгожасці і дэпльні. Тэхніка выканання хора вельмі высокая, у яго—ідэальныя ітананцыя, выключна выразная інтонацыя».

Падлескі хор набыў усесаюзную вядомасць. Нам здаецца, што настаў час, калі хор Вялікага Падлесся можа быць ператвораны ў прафесійны.

Трэба, каб і ў нас, на Беларусі, з'явіліся свае Есакоўскія і Захаравы, якія-б стварылі рэпертуар для гэтага саюсаблывага, талентавіта калектыва.

Цяпер, калі па ўсім свеце наступіў мір, наш народ хоча спяваць аб сваім шчасці, аб нашай цудоўнай краіне, аб уз'яднанай Беларусі. Аб гэтым спявае і хор Вялікага Падлесся.

Здарова, таварышы! Доўга чакалі Мы нас, і чакала ў ныволі зямля, Не раз угледзілі ў сівія далі, Не раз выхадзілі да сонца на шляхі Пра вас нашы песні складаліся шчыра,

І колас у полі засмягчы зліць. І кожнай вясно, вітанчы вырай, Лавілі усходзяча ветру напеў. Начамі паўзлі да калючага дроту, Якім нас хацелі навек аддзяліць. І рвалі, і кікалі нас на падмогу,— І вы, дарогія, пачулі, прышлі.

Такімі словамі сустрэў Максім Танк вызваленае герцаіня Чырвонай Арміі Заходняй Беларусі з-пад яра польскіх капіталістаў і памешчыкаў.

Пачуццё братэрства, з якім Танк сустрэў Чырвоную Армію, настолькі арганічнае для яго творчасці, што імя такіх верш мог з'явіцца ладчым працягам пазіі Танка ў новых савецкіх умовах. Трэба ведаць кнігі Танка «На этапах», «Нарач», «Пад матэяй», каб зразумець, што ўся яго творчасць была накіравана да Савецкага Саюза, да сваіх братаў на савецкай зямлі.

Срод пэаату Заходняй Беларусі Танку малежыць першае месца і па

Максім Танк

крышталінасці светапогляду і па мастацкаму майстэрству. Без народніцкіх і нацыяналістычных ілюзіў выражаў ён у сваёй творчасці пакуты і барацьбу народа.

Першы ўжо зборнік «На этапах» (1936 г.) паказаў, што ў асобе Максіма Танка мы маем непрымымага змагара супроць буржуазна-панскай Польскай дзяржавы, пэа-рэвалюцыянера, прафесійнага змагара, які зарганіраваўся ў турмах і на этапах. Недаўрама сам Танк больш трох гадоў сядзеў у польскай турме.

Для Танка не было павятра лепшага, ніж павятра рэвалюцыйных штурмаў, не было жыцця, калі-б не належае на з'яднанне з усходняй Савецкай Беларуссю. Перачытаўшы вершы Танка, напісаныя ў самыя цяжкія гады для Заходняй Беларусі, якая пакутвала пад прыгнетам польскіх панюў, здзіўляешся гэтай выключнай веры ў перамогу народнай справы, якая таямніла гэтага 23-гадовага змагара. У пэаа была вялікая вера ў тое, што

Там за гарамі горя
солнечный край непочатый.
(В. Маякоўскі)

А калі нават:
...Алець не прыдзецца
твое радасць, твой золас, зару,—
і на польнай, на стонатай сцяжыні
над эскорт закуты памру.
Зіпмуць, можа, ветер кулдыты
з прыдарожнай калючай сасны...
Не забудзь тады меншаму брату
прынесці паказкі кайданы.
Матцы скажаць, што сын не хворы,
але хутка дарогай старой
пэаа вернецца ён на разоры
і на чорныя скібы вясной.
Якая выключная сла ў гэтых проці-
стых радках:

Не забудзь тады меншаму брату
прынесці паказкі кайданы.
Які боль у словах:

Матцы скажаць, што сын не хворы...
Калі ўжо ў першым зборніку Максіма
Танка мы бачым у яго асобе свядомага
пэа-рэвалюцыянера, які лота неавадзіць
польскіх панюў і гатовы змагацца
з імі не на жыццё, а на смерць, дык у
наступнай творчасці — гэта рэвалю-
цыянер, яшчэ больш забягачаны вопытам,
гэта баец, які змагаецца не толькі за
абстрактнае разуменне «свабоды», а
баец, калі так можна сказаць, высокай
культуры і палітычнай спеласці

Яго ўжо не заваші агульнымі размовамі
аб «свабодзе», за яку некалі зы
«свабоды», ён ведае ніяку бур-
жуазна-дэмакратыі і «свабоды», ён
ведае, што па зямлі павінен праціць
вялікі ачышчальны пажар рэвалюцыі.

Лірычны вобраз пазіі Максіма Танка
шматгранны. У ім адчуваецца перша-
бытная сіла славянскага паўстання, але
ён глыбока разумее канчаткова мэта
гэтага паўстання. Лірычны герой Танка
разуміць і вясцё, але не самаздольна-
сць. Ён, як бора, праходзіць па сваёй
Заходняй Беларусі, сечом паўстанне, і
то з радасцю, то з болем глядзіць на
любівую зямлю. У сваёй роднай краіне,
нягледзячы на страшэнны прыгёт, пэат
бачыць усюды шмат «поглядаў смелых,
братніх працягнутых рук».

Гэты бязлітасны ў барацьбе рэвалю-
цыянер з вялікім пачуццём адгук-
ваўся на смерць сваіх таварышоў,
якія палі ў барацьбе. Звяртаючыся да
курганю, пад якімі ляжаць яго тавары-
шы, пэат кажа:

...У радзімай старонцы,
шчаслівымі дзеньмі дзямі,
век будзеце вы курганамі
глядзець ў ненагляднае сонца.

Трэба было жыць такой вялікай ве-
рай у народ, якой жыў Танк, каб у а-
рабаванай акупантмі краіне адчуваць
сабе гаспадаром. Гэта таксама адна з
вырашальных асаблівасцей пазіі Мак-
сіма Танка. І гэта асаблівасць родзіць
яго з пазііяй Янкі Купалы. У дні
немакмай акупанці 1918 года Янка
Купала напісаў верш «Спадчына»—
верш аб роднай крине, аб якой пэат
«баюць калі-сьці вясення пратліва-
«і лесе шплет верасня», «і ў полі дуб
апалены». І вась скарб гэтай роднай

зямлі сперажэ пэат, каб яго не расця-
галі акупанты:
І ў бела дзень, і ў чорну ноч
Я ўсцяж раблё агледзіны.
Ці гэты скарб не збрыў дзе проч,
Ці трукнем ён не з'едзены?

З такой-жа дбаласцю сперажэ свой
край Максім Танк ад польскіх акупан-
таў. Вось ён бачыць, як за мяжу
сплаўняюць беларускі лес, і сэрца яго,
сапраўднага гаспадара краіны, напаў-
няецца вялікім гневамі:

На пнёх не марыць аб красе.
Гарыць жаўціца ран,
калі такія ты нясець
дары за акія,
калі ад вострага смычка
лас, таючы, звініць.
Гэй, воды, быстрая рака,
назад лепш павярні!
Узеам тавар далей другі,
Нямала, сотні тон!—
врываец кручаных, тухіх,
жалеза з рук, з вакон.

У другім вершы «Гудкі і калёе
развон» абрабаванне акупантмі Заход-
няй Беларусі выклікае боль у душы
пэата — гэта-ж за мяжу не лес, жыта
і лён вывозяць, гэта маладосці пэата
вывозяць:

Гляджу і гляджу з-пад рукі,
як моладасць нашу вывозяць.
У вершы «Над калыскай» Максім
Танк на аснове народнай калыскай
стварае сваю, новую. З вялікім май-
стэрствам пэат вырашае тут вялікую са-
цыяльную тэму. Танк у гэтым вершы
не зліваецца цалкам з фальклорам.
Фальклорныя элементы бытуюць у вер-
шы ў іх чыста і пэааічна высокай
форме:

Над сасновай калыскай тваёй
праляціць стада дзікіх гусей.
І пачушы крылаты іх шум,
выйдзі ў поле я папрашу,
каб прыслелі яны на вярбе,
калі цёллага пуху табе.

І далей дзеціца ладчым незвычайна
апраўданы і кампазіцыйна законамерны
пераход. Раз ужо над калыскай мала-
стараем пэат вырашае тут вялікую са-
цыяльную тэму. Танк у гэтым вершы
не зліваецца цалкам з фальклорам.
Фальклорныя элементы бытуюць у вер-
шы ў іх чыста і пэааічна высокай
форме:

Над сасновай калыскай тваёй
праляціць стада дзікіх гусей.
І пачушы крылаты іх шум,
выйдзі ў поле я папрашу,
каб прыслелі яны на вярбе,
калі цёллага пуху табе.

І далей дзеціца ладчым незвычайна
апраўданы і кампазіцыйна законамерны
пераход. Раз ужо над калыскай мала-
стараем пэат вырашае тут вялікую са-
цыяльную тэму. Танк у гэтым вершы
не зліваецца цалкам з фальклорам.
Фальклорныя элементы бытуюць у вер-
шы ў іх чыста і пэааічна высокай
форме:

Над сасновай калыскай тваёй
праляціць стада дзікіх гусей.
І пачушы крылаты іх шум,
выйдзі ў поле я папрашу,
каб прыслелі яны на вярбе,
калі цёллага пуху табе.

І далей дзеціца ладчым незвычайна
апраўданы і кампазіцыйна законамерны
пераход. Раз ужо над калыскай мала-
стараем пэат вырашае тут вялікую са-
цыяльную тэму. Танк у гэтым вершы
не зліваецца цалкам з фальклорам.
Фальклорныя элементы бытуюць у вер-
шы ў іх чыста і пэааічна высокай
форме:

Над сасновай калыскай тваёй
праляціць стада дзікіх гусей.
І пачушы крылаты іх шум,
выйдзі ў поле я папрашу,
каб прыслелі яны на вярбе,
калі цёллага пуху табе.

І далей дзеціца ладчым незвычайна
апраўданы і кампазіцыйна законамерны
пераход. Раз ужо над калыскай мала-
стараем пэат вырашае тут вялікую са-
цыяльную тэму. Танк у гэтым вершы
не зліваецца цалкам з фальклорам.
Фальклорныя элементы бытуюць у вер-
шы ў іх чыста і пэааічна высокай
форме:

Над сасновай калыскай тваёй
праляціць стада дзікіх гусей.
І пачушы крылаты іх шум,
выйдзі ў поле я папрашу,
каб прыслелі яны на вярбе,
калі цёллага пуху табе.

І далей дзеціца ладчым незвычайна
апраўданы і кампазіцыйна законамерны
пераход. Раз ужо над калыскай мала-
стараем пэат вырашае тут вялікую са-
цыяльную тэму. Танк у гэтым вершы
не зліваецца цалкам з фальклорам.
Фальклорныя элементы бытуюць у вер-
шы ў іх чыста і пэааічна высокай
форме:

Над сасновай калыскай тваёй
праляціць стада дзікіх гусей.
І пачушы крылаты іх шум,
выйдзі ў поле я папрашу,
каб прыслелі яны на вярбе,
калі цёллага пуху табе.

І далей дзеціца ладчым незвычайна
апраўданы і кампазіцыйна законамерны
пераход. Раз ужо над калыскай мала-
стараем пэат вырашае тут вялікую са-
цыяльную тэму. Танк у гэтым вершы
не зліваецца цалкам з фальклорам.
Фальклорныя элементы бытуюць у вер-
шы ў іх чыста і пэааічна высокай
форме:

Над сасновай калыскай тваёй
праляціць стада дзікіх гусей.
І пачушы крылаты іх шум,
выйдзі ў поле я папрашу,
каб прыслелі яны на вярбе,
калі цёллага пуху табе.

І далей дзеціца ладчым незвычайна
апраўданы і кампазіцыйна законамерны
пераход. Раз ужо над калыскай мала-
стараем пэат вырашае тут вялікую са-
цыяльную тэму. Танк у гэтым вершы
не зліваецца цалкам з фальклорам.
Фальклорныя элементы бытуюць у вер-
шы ў іх чыста і пэааічна высокай
форме:

Над сасновай калыскай тваёй
праляціць стада дзікіх гусей.
І пачушы крылаты іх шум,
выйдзі ў поле я папрашу,
каб прыслелі яны на вярбе,
калі цёллага пуху табе.

І далей дзеціца ладчым незвычайна
апраўданы і кампазіцыйна законамерны
пераход. Раз ужо над калыскай мала-
стараем пэат вырашае тут вялікую са-
цыяльную тэму. Танк у гэтым вершы
не зліваецца цалкам з фальклорам.
Фальклорныя элементы бытуюць у вер-
шы ў іх чыста і пэааічна высокай
форме:

Над сасновай калыскай тваёй
праляціць стада дзікіх гусей.
І пачушы крылаты іх шум,
выйдзі ў поле я папрашу,
каб прыслелі яны на вярбе,
калі цёллага пуху табе.

І далей дзеціца ладчым незвычайна
апраўданы і кампазіцыйна законамерны
пераход. Раз ужо над калыскай мала-
стараем пэат вырашае тут вялікую са-
цыяльную тэму. Танк у гэтым вершы
не зліваецца цалкам з фальклорам.
Фальклорныя элементы бытуюць у вер-
шы ў іх чыста і пэааічна высокай
форме:

Над сасновай калыскай тваёй
праляціць стада дзікіх гусей.
І пачушы крылаты іх шум,
выйдзі ў поле я папрашу,
каб прыслелі яны на вярбе,
калі цёллага пуху табе.

І далей дзеціца ладчым незвычайна
апраўданы і кампазіцыйна законамерны
пераход. Раз ужо над калыскай мала-
стараем пэат вырашае тут вялікую са-
цыяльную тэму. Танк у гэтым вершы
не зліваецца цалкам з фальклорам.
Фальклорныя элементы бытуюць у вер-
шы ў іх чыста і пэааічна высокай
форме:

Над сасновай калыскай тваёй
праляціць стада дзікіх гусей.
І пачушы крылаты іх шум,
выйдзі ў поле я папрашу,
каб прыслелі яны на вярбе,
калі цёллага пуху табе.

І далей дзеціца ладчым незвычайна
апраўданы і кампазіцыйна законамерны
пераход. Раз ужо над калыскай мала-
стараем пэат вырашае тут вялікую са-
цыяльную тэму. Танк у гэтым вершы
не зліваецца цалкам з фальклорам.
Фальклорныя элементы бытуюць у вер-
шы ў іх чыста і пэааічна высокай
форме:

Над сасновай калыскай тваёй
праляціць стада дзікіх гусей.
І пачушы крылаты іх шум,
выйдзі ў поле я папрашу,
каб прыслелі яны на вярбе,
калі цёллага пуху табе.

АЛЕСЬ КУЧАР

кінуты каханай, таксама вынікае з песні
«А ў полі вярба»: «чыгбо ты дэлоямі
учора з крмыцы пала кавя».

У 1937 годзе Максім Танк напісаў
верш «Матіль». Гэты верш яскрава
ліоструе думку аб накіраванасці пазіі

Ніна Тарас

У ВАГОНЕ

Гляджу і гляджу, як шырэюць прасторы, Направа і лева не бачу грані, А колы вагона ме песьню утараць Пра шчасце майб стараны.

Шырокае поле — не панскае поле, Свабодныя вёскі, палеткі, салы... На думку ўсплываюць загоны Заполя, І межы... Марыся, — і ты.

Нялёгка жылося ў вёсцы тады нам: Выялоў пусцілі засеці, гумо; Раўла на кароткай вырощу скаціна, І голад глядзеў у вачы.

А потым настала гарачае лета, Была забастоўка, не йшлі працаваць, І замівала на панскіх палетках Пшаніца, згінула сенажаць.

Марыся, і ты мне тады гаварыла, Што базем на полі сваім працаваць... І не дачакала... Вясной — над магілай Тавай салавей заяляў.

А сёння, Марыся, душою сагрэтай Ляўляю я і новы і прошласці шум (Міне ахрысцілі нібыта пэтам, І я нібы вершы пішу).

І цешуся ціха з шырокіх прастораў, З таго, што не бачу я панскіх граніц, А толькі цабе не спаткаю між зораў, Каб шчасце сваё падзяліць. 1940 г.

Напярэдадні юбілея Л. П. Александровскай

Упраўленне па справах мастацтва пры СНК БССР распачала план правядзення юбілея народнай артыстыцы Л. П. Александровскай.

Беларускі Дзяржаўны тэатр оперы і балета выпусціў у канцы гэтага месяца прэм'еру спектакля «Кармен», дзе галоўную ролю выканае Юліяра.

Канцэрты народнай артыстыкі абдуцтва ў Маскве, Кіеве, Магілёве і Гродні.

Газеты і часопісы надрукуюць артыкулы, нарысы і ўспаміны аб творчасці выдатнага майстра беларускай сцэны.

Па радыё будуць перадавацца канцэрты Юліяра, а таксама транслявацца спектакль «Кармен».

Кіно-студыя «Совецкая Беларусь» выпусціць на экраны рэспублікі мастацкі кіно-нарыс аб правядзенні юбілея слаўнай беларускай артыстыцы. Маркучэцкі стварыў музычны фільм з удзелам Л. П. Александровскай.

Беларускі Дзяржаўны тэатр оперы і балета выпусціць у канцы гэтага года прэм'еру спектакля «Кармен», дзе галоўную ролю выканае Юліяра.

Канцэрты народнай артыстыкі абдуцтва ў Маскве, Кіеве, Магілёве і Гродні.

Газеты і часопісы надрукуюць артыкулы, нарысы і ўспаміны аб творчасці выдатнага майстра беларускай сцэны.

Па радыё будуць перадавацца канцэрты Юліяра, а таксама транслявацца спектакль «Кармен».

Кіно-студыя «Совецкая Беларусь» выпусціць на экраны рэспублікі мастацкі кіно-нарыс аб правядзенні юбілея слаўнай беларускай артыстыцы. Маркучэцкі стварыў музычны фільм з удзелам Л. П. Александровскай.

Беларускі Дзяржаўны тэатр оперы і балета выпусціць у канцы гэтага года прэм'еру спектакля «Кармен», дзе галоўную ролю выканае Юліяра.

Канцэрты народнай артыстыкі абдуцтва ў Маскве, Кіеве, Магілёве і Гродні.

Газеты і часопісы надрукуюць артыкулы, нарысы і ўспаміны аб творчасці выдатнага майстра беларускай сцэны.

Па радыё будуць перадавацца канцэрты Юліяра, а таксама транслявацца спектакль «Кармен».

Кіно-студыя «Совецкая Беларусь» выпусціць на экраны рэспублікі мастацкі кіно-нарыс аб правядзенні юбілея слаўнай беларускай артыстыцы. Маркучэцкі стварыў музычны фільм з удзелам Л. П. Александровскай.

Беларускі Дзяржаўны тэатр оперы і балета выпусціць у канцы гэтага года прэм'еру спектакля «Кармен», дзе галоўную ролю выканае Юліяра.

Канцэрты народнай артыстыкі абдуцтва ў Маскве, Кіеве, Магілёве і Гродні.

Газеты і часопісы надрукуюць артыкулы, нарысы і ўспаміны аб творчасці выдатнага майстра беларускай сцэны.

Па радыё будуць перадавацца канцэрты Юліяра, а таксама транслявацца спектакль «Кармен».

Кіно-студыя «Совецкая Беларусь» выпусціць на экраны рэспублікі мастацкі кіно-нарыс аб правядзенні юбілея слаўнай беларускай артыстыцы. Маркучэцкі стварыў музычны фільм з удзелам Л. П. Александровскай.

Беларускі Дзяржаўны тэатр оперы і балета выпусціць у канцы гэтага года прэм'еру спектакля «Кармен», дзе галоўную ролю выканае Юліяра.

Канцэрты народнай артыстыкі абдуцтва ў Маскве, Кіеве, Магілёве і Гродні.

Газеты і часопісы надрукуюць артыкулы, нарысы і ўспаміны аб творчасці выдатнага майстра беларускай сцэны.

Па радыё будуць перадавацца канцэрты Юліяра, а таксама транслявацца спектакль «Кармен».

Кіно-студыя «Совецкая Беларусь» выпусціць на экраны рэспублікі мастацкі кіно-нарыс аб правядзенні юбілея слаўнай беларускай артыстыцы. Маркучэцкі стварыў музычны фільм з удзелам Л. П. Александровскай.

Да адкрыцця літаратурнага музея Янкі Купалы

23 верасня ў Мінску адкрываецца літаратурны музей народнага паэта БССР Янкі Купалы.

Нямецкія барбары ў часе вайны спалілі кватэру паэта, а з ёй і ягоны асабісты літаратурны архіў. Аднак, навуковым працаўнікам музея ўдалося сабраць дакументальны літаратурны і фатаграфічны матэрыял, які экспануецца ў музеі.

Літаратурны музей Янкі Купалы змяшчаецца на Плянці Волі, у памяшканні музея Айчынай вайны.

У першым пакое экспанаваны матэрыялы аб дарэволюцыйным перыядзе жыцця і творчасці народнага паэта. Маленства Янкі Купалы паказана ў акаварэальных малюнках мастака А. Волкава. Тут жа выстаўлены невялікія ілюстрацыі з надпісамі аб частых пераездах беззямельнай сям'і паэта Луцэвічаў, аб працоўнай дзейнасці Янкі Купалы з 1903 г. па 1907 г., аб рэволюцыйным руху на Беларусі. У гэтым жа пакое вісяць карціны мастака Сяргіевіча на тэму купалаўскага верша «А хто там ідзе». Гэты верш у творчасці паэта адраўляў выключную ролю і быў у свай час перакладзены на рускую мову М. Горькім.

Тут мы можам убачыць вокладку першага купалаўскага зборніка вершаў «Жалейка», які быў пасля выхату канфіскаваны за рэволюцыйны характар.

Цікава адлюстраваны пецярбургскі перыяд жыцця і творчасці паэта. Купала вучыўся на агульна-адукацыйных курсах Чарыяева і ўжо тады праводзіў выключна асветніцкую работу сярод студэнткіх гурткоў, якія папулярна называліся беларускімі літаратурнымі. У гэты час паэт працаваў у выдавецтве «Загляне сонца і ў наша ваконца». У музеі прадстаўлены беларускія кнігі і зборнікі вершаў Янкі Купалы — «Жалейка», «Гусяр», «Шляхам жыцця». Экспануецца таксама рукапісныя кнігі «Шляхам жыцця». Далей мы даведваемся, што ў 1914 г. Янка Купала рэдагаваў зборнік вершаў М. Багдановіча «Вяснок». У музеі знаходзіцца і заява Янкі Купалы ў народны ўніверсітэт Шаньцзюань, куды паэт паступіў у 1915 г.

У другім пакое выстаўлены экспанаты, якія адлюстроўваюць жыццё, творчасць і грамадскую дзейнасць паэта пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі. Прыводзіцца вытрымка з канстытуцыі аб заснаванні Беларускай ССР, пастава ЦКВ БССР ад 23 чэрвеня 1925 г. аб наданні звання народнага паэта Янку Купалу, выданыя словы Купалы: «Не я адзіны склаў свае песьні, не я іх выдумляў, я толькі падслухаў думкі сар-

дэчна беларускага селяніна і работніка, ды гэтыя думкі на паперу пераўвёў».

Тут жа, на асобным шчыту, мы бачым купалаўскія вершы аб Сталіну-сёйбіту. Прадстаўлена пэзма «Над ракой Арасай» і ілюстрацыі да яе. Паказаны шматлікія выданні твораў слаўнага паэта, што адраўваліся як у нашай рэспубліцы, так і па-за межамі яе.

Палацца пэсьмо беларускага народа таварышу Сталіну, у напісанні якога прымаў удзел і Янка Купала.

У ілюстрацыях мастакоў А. Волкава, А. Тычыны, В. Ціхановіча пераданы сюжэты шэрагу вершаў: «Хлопчыкі і лётчык», «Калгаснікі ў гасцяках у Купалы», «Новы Мінск», «Грузія». Досяглі ўдала зроблены В. Ціхановічам малюнак да чатырох радкоў купалаўскага верша «А ў Вісла плавае тэлепел». Бачым карціну Я. Заявава «Горкі і Купала», З. Паўлюскага «Я. Купала гуляе ў шахматы з Я. Коласам», партрты Купалы мастакоў В. Волкава і Л. Ахрэмычыка.

Есць дакументы і аб'яднаны беларускага народа ў адзіную савецкую дзяржаву. Гэты матэрыял сведчыць аб тым, што ў Заходняй Беларусі велімі любілі і шанавалі паэзію Купалы. У музеі прадстаўлены партрэт паэта Віленскага выдання, кнігі, выданні ў Заходняй Беларусі, выразкі з газет аб папулярнасці твораў Купалы сярод насельніцтва Заходняй Беларусі, аб аматарскіх спектаклях купалаўскіх п'ес.

Экспануецца рукапісны верш «Беларускім партызанам», а таксама тры шматлікія партызанскія газеты, дзе быў надрукаваны выдатны верш.

Мы бачым паставаю аб наданні народнаму паэту Я. Купалу звання лаўрэата Сталінскай прэміі.

У музеі знаходзіцца матэрыял аб Купалу ў перакладах іншых моваў, аб Купалу ў музыцы.

Музей знаёміць нас з жыццём, творчым і грамадскім дзейнасцю народнага паэта Янкі Купалы.

Гэтая патрэбная навукова праца па зборы літаратурна-біяграфічных матэрыялаў праведзена дырэктарам музея — жонкаю паэта У. Ф. Луцвіч і навуковым супрацоўнікам — А. Александровіч і В. Таўлаем.

Музей арганізаваны ў адпаведнасці з паставаю Саюзнарка БССР аб увекавечанні памяці паэта і з'яўляецца пачаткам шматлікіх мерапрыемстваў па ўшанаванню памяці выдатнага сына беларускага народа.

Паказальныя лічбы

Народныя масы заходніх абласцей БССР працягваюць вялікую актыўнасць у справе адраўнення самадзейнага мастацтва. У Баранавіцкай абласці арганізавана 12 народных хароў, у Пінскай абласці — 9, у Брэсцкай — 6, у Гродзенскай — 4, у Маладзечненскай абласці — 4 хары. У гуртках мастацкай самадзейнасці Баранавіцкай абласці ўдзельнічаюць 4800 чалавек, у Пінскай — 950 чалавек, у Гродзенскай — 800 чалавек, у Брэсцкай абласці — 610 чалавек.

Абмеркаванне новай п'есы

Ва Упраўленні па справах мастацтва пры СНК БССР адбылася чытка п'есы «Вялікі патрыёт» (аб Герой-партызане Заслонаве), якую напісаў актёр тэатра імя Янкі Купалы тав. Маўзон.

У абмеркаванні твора прымаў удзел: К. Крапіва, Я. Рамановіч, Я. Танальскі, І. Станюковіч, У. Няфёд, І. Дорскі і другія.

Пэсу тав. Маўзона маркуе паставіць драматычны тэатр імя Янкі Купалы.

Першы гарадскі хор

У Гродні арганізаваны гарадскі хор. У склад яго ўваходзіць рабочая тытунавая фабрыка і другія прадпрыемстваў горада.

Мастацкім кіраўніком хора, які налічвае ўжо больш 30 спевакоў, з'яўляецца рабочы тытунавай фабрыкі т. Спевава. У канцэртнай праграме — беларускія і польскія народныя песьні.

З канцэртнай хор ужо выступаў у гарадскім тэатры і па радыё.

Музыкальная школа ў Гродні

У Гродзенскай музыкальнай школе распачаўся новы навучальны год. У школу прынята 80 новых вучняў.

Школа забяспечана добрым будынкам, неабходнымі музыкальнымі інструментамі і высока-кваліфікаванымі педагогічнымі кадрамі.

Канцэртна-эстрадная брыгада

У Магілёве для абслугоўвання калгаснікаў у часе жытня была створана канцэртна-эстрадная брыгада, пад мастацкім кіраўніцтвам тав. Лахціна. Гэтая брыгада правяла ўжо больш 30-ці канцэртаў.

Рэдакцыя: Л. АЛЕКСАНДРОВСКАЯ, А. БАГАТЫРОУ, Г. ГЛЕБАУ, Я. КОЛАС, А. КУЛЯШОУ (адказны рэдактар), А. КУЧАР, П. ПЕСТРАК.

Рэспубліканскі Дом Народнай Творчасці БССР абвясціа конкурс на лепшую многаактавую і аднаактавую п'есу для самадзейных драматычных калектываў.

ПАЛАЗЖЭННЕ АБ КОНКУРСЕ 1. МЭТЫ І ЗАДАЧЫ КОНКУРСА: Разнічце тэатральнай мастацкай самадзейнасці, стварэнне высокакаснага рэпертуара для тэатральнай самадзейнасці, выяўленне кадраў маладых драматургаў

2. УМОВЫ КОНКУРСА: а) п'есы могуць быць напісаны на жаданую аўтара на любую тэму (Вялікая Айчыная вайна, Герояў фронту, працоўны тал, барацьба партызан, гісторыя беларускага, рускага і другіх народаў СССР, дружба народаў, аднаўленне народнай гаспадаркі, трыумф перамогі, фальклорныя тэмы і іншы) і павінны адпавядаць асноўным патрабаванням выхавання савецкага народа ў духу савецкага патрыятызма;

б) прадстаўленыя экзэмпляры п'есы на конкурс павінны быць перадрукаваны на машыным, альбо выразна напісаны ад рукі;

в) п'еса можа быць напісана ў любым жанры — драма, трагедыя, камедыя, вадзіль, скетч і г. д.;

г) конкурс праводзіцца адкрыта.

3. УЗНАГОРОДЫ: а) за лепшыя п'есы ўстаноўлены наступныя прэміі: ЗА АДНААКТАВЫЯ П'ЕСЫ: Адна першая прэмія — 5 тысяч руб. Чатыры другія прэміі — па 3 тысячы руб. Шэсць трэціх прэміі — па 2 тысячы руб.

ЗА МНОГААКТАВЫЯ П'ЕСЫ: Адна першая прэмія — 7 тысяч руб. Дзве другія прэміі — па 5 тысяч руб. Тры трэціх прэміі — па 4 тысячы руб.

б) аўтарам п'ес, якія атрымаюць добрую ацэнку, але не будуць прэміраваны, у мэтах заахвочвання будуць выданыя ўзнагароды.

4. П'есы, якія атрымаюць прэміі альбо ўзнагароды, будуць набыты Рэспубліканскім Домам Народнай Творчасці па ўстаноўленым расцэнках.

5. Лепшыя п'есы, якія выявіцца ў выніку конкурсу, будуць надрукаваны, альбо рэкамендаваны для выдання калектывам мастацкай самадзейнасці.

6. П'есы прымаюцца з моманту абвясчвання конкурсу. Апошні тэрмін падачы ўстаноўляецца 1-га студзеня 1946 г.

7. Пастава журн публікацыя ў друку.

8. П'есы падаюцца па адрасу: г. Мінск, Дом Урада, Рэспубліканскі Дом Народнай Творчасці БССР, Журн кон курса на лепшую п'есу.

РЕСПУБЛІКАНСКІ ДОМ НАРОДНАЙ ТВОРЧАСЦІ БССР.

Друкерай «Чырвоны Друкер», Рэволюцыйная, 12.

Хор в. Вялікае Падлессе, Ляхавіцкага раёна, Баранавіцкай абласці

НА ўСЕБЕЛАРУСКАЙ НАРАДЗЕ РАБОТНІКАЎ МАСТАЦТВА

На працягу трох дзён Усебеларускай нарады работнікаў мастацтва прадаўжаліся спрэчкі па дакладу тав. Міхейчыка і садакладу тав. Няфёда. Выступішыя прадстаўнікі ўсіх галін беларускага мастацтва дзяліліся вопытам першага года адбудовы на вызваленай зямлі.

Аб беларускім тэатральным мастацтве

Тав. Кістаў (дырэктар Дзяржаўнага Рускага Драматэатра БССР) лічыць важнейшай задачай — згуртаваць тэатральныя калектывы, якія ў гады эвакуацыі былі раскіданы па розных гарадах Саюза. Асабліва трэба клапаціцца аб аднаведных матэрыяльных умовах для тэатраў. Для палепшання працы тэатраў патрэбны частая творчыя нарады, узасменная дапамога, каб Упраўленне па справах мастацтва займалася не толькі рэгістрацыяй работ тэатраў, а і дзейным кіраваннем іх працаю.

Тав. Малчану (дырэктар і мастацкі кіраўнік Беларускага Дзяржаўнага Драматэатра імя Янкі Купалы) гаворыць, што іх тэатр мае перад сабой ясна акрэслены шлях — гэта авалоданне спадчынай сусветнай і рускай драматургіі. У цяжкія гады вайны тэатр паслядоўна ішоў па гэтым шляху, таму ён і мае значныя дасягненні, якія азначылі ў часе апошніх гастроляў у сталіцы Літоўскай ССР.

Аб надзвычай цяжкім становішчы абласных тэатраў БССР гаворыць тав. Танальскі (мастацкі кіраўнік Баранавіцкага абласнога тэатра). Тэатры не маюць сталых сцэны. Склад актёраў — выпадковы. Упраўленне па справах мастацтва амаль што зусім не цікавіцца работай гэтых тэатраў.

Аб рабоце Яўрэйскага Дзяржаўнага тэатра БССР гаворыць тав. Герцберг. Выступленне тав. Арыярскага (старшыня ЦП Саюза работнікаў мастацтва) было прысвечана пытанню аб кадрах. Лічбы самі гавораць: калі да 1-га чэрвеня 1941 года ў БССР было 6800 работнікаў мастацтва, дык на 1-е верасня 1945 г. (разам з работнікамі кіно) налічваецца 3490 чалавек. Невычарпальны крыніцы кадраў з'яўляюцца калектывы мастацкай самадзейнасці. На жаль, тэатры мала аддаюць увагу развіццю самадзейнасці.

Тав. Рамановіч (заг. лігчастак тэатра імя Янкі Купалы) указваў на тое, што тэатры сістэматычна не выконваюць рэпертуарных планаў, бо іх складанне робіцца звычайна «на вырост».

Аб беларускай драматургіі

Выступішыя па гэтым пытанню т. т. Клімковіч, Ус. Карпаў і Ескаў адзначалі рост беларускай драматургіі за гады Айчынай вайны. Беларускі драматургі далі тэатрам п'есы, сучасны гістарычнаму змяганню беларускага народа супраць гітлераўскіх захопнікаў (арыгінальныя беларускія п'есы на партызанскія тэмы, аб Героях мінимум беларускага народа).

Тав. Клімковіч лічыць, што кожны драматургічны твор (у тым ліку і лібрэта) павінен мець літаратурную вартасць. У гэтай сувязі тав. Клімковіч успамі-

нае гутарку з народным паэтам Янкам Купалам, які гаварыў, што пісьменнік павінен пісаць добры літаратурна-мастацкі твор і, калі ён (твор) будзе добры, тады тэатр знойдзе магчымасці паставіць яго на сцэне.

Тав. А. Ус. лічыць, што ў нас крытыка не стаіць на належным узроўні. Няма публіцыстыкі, якая мае вялікае значэнне ў выхаванні новых кадраў усіх галін мастацтва. Нашы работнікі мастацтва мала ведаюць сваю краіну, народную паэзію і фальклор. Адсюль і беднасць творчай фантазіі і няведанне нацыянальнага каларыта.

Тав. Карпаў падкрэслівае спеласць беларускай драматургіі, аднак, пры ўсім дадатных якасцях твораў нашых драматургаў, адзначае зматэматычна абмежаванасць беларускіх п'ес. Некаторыя драматургі пазбываюцца спецыфічнай сцэны. Інтэлектуальнае аблічча сцэнічнага героя называецца бядня. Рэдка калі са сцэны можна папудзь глыбокую, арыгінальна сфармуляваную думку, афарызм. Наш сцэнічны герой павінен быць па-гораўску разумны.

Тав. Ескаў аналізуе творы беларускіх драматургаў за апошні час і падкрэслівае іх зматэматычна аднастайнасць.

Аб беларускай музыцы

У спрэчках на нарадзе прынялі актыўны ўдзел амаль усе кампазітары Беларусі. Вельмі гарача нарада сустрапа старага беларускага кампазітара, заслужанага дзеяча мастацтва Літоўскай ССР Галкоўскага, які вітаў нараду ад імя кампазітараў брацкай Літоўскай рэспублікі.

У сваім выступленні адказаў сакратар Саюза кампазітараў БССР тав. Смольскі адзначыў, што ў гады Айчынай вайны кампазітары напісалі вялікую колькасць музычных твораў розных жанраў і форм. За гэтыя гады былі напісаны: Цікоцін — опера «Алеся», Багатыровым — опера «Надзея Дурава» і Клунавым — камічная опера «Жаніцца француз, ці 44 дні». У працэсе працы знаходзіцца опера «Кастусь Каліноўскі» кампазітара Лукаса, «Заслонаў» кампазітара Аладава, «Машэка» кампазітара Пукста і «Несцерка» кампазітара Любана. За гэты час беларускія кампазітары напісалі таксама 3 кантаты (на партызанскія тэмы і аб Ленінградзе), чатырнаццаць буйных інструментальных твораў (сярод іх чатыры сімфоніі). Значна развілася камерная творчасць беларускіх кампазітараў, што сведчыць аб росце музыкальнай культуры. Вялікае і пачэснае месца ў творчасці беларускіх кампазітараў займае жанр пэсень. Больш 400 пэсень, рамансаў і г. д. былі напісаны за гады Айчынай вайны, галоўным чынам, на словы беларускіх паэтаў.

Тав. Аладаў расказвае аб рабоце Беларускай Дзяржаўнай Кансерваторыі, аб вялікіх цяжкасцях у сувязі з адсутнасцю аднаведнага памяшкання. Тав. Аладаў лічыць прычынай недастатковага выканання беларускіх музыкальных твораў тое, што выкананні ідуць па шляху найменшага супраціўлення. Ім лятэй выконваюць вядомыя творы, чым новыя. Аркестр опернага тэатра павінен таксама абслугоўваць філармонію. Аб гэтым гаворыць у сваім выступленні і тав. Гурціч.

Тав. Міхейчык лічыць, што галоўнае для далейшага развіцця беларускага мастацтва — гэта стварэнне матэрыяльнай базы, разгортванне будаўніцтва і падрыхтоўка кадраў. Партыі і ўрад надаюць вялікую ўвагу пытанням мастацтва. Калі ўсе работнікі беларускага мастацтва згуртавана вольнаму за працу, усе цяжкасці будуць пераможаны.

Пад апладысментаў ўсе залі ўдзельнікі нарады прымаюць тэкст ліста да таварыша Сталіна.

Прапанаваны праект рашэння нарады ўдзельнікі вельмі дакладна абмяркоўвалі, уносяць прапановы і папраўкі. Праект рашэння прымаецца аднагалосна.

ХУТАРЫ ФЕЛЬТОН

— І нічога цікавага для нас няма. — Ага, разумею... Значыць, ваш тэатр перагнаў іхні?

— Ды дзе вы бачылі... А можа і перагнаў... не ведаю, далі-бог, не ведаю... — Дзіўна... як гэты адзін тэатр не ведае пра другі?

— А вось так і не ведаем. Я ў сваім тэатры працую дваццаць год, а не бачыў ніводнага іхняга спектакля. І не толькі я, бадай, ніхто з нашых ніколі не бачыў іх паставак.

— Ідзіце вы!

— Далі-бог. І яны нашых не бачылі. Наогул, беларускія тэатры жывуць хутарамі. Кожны тэатр — гэта хутар.

Ніхто не ведае адзін да другога ў гэтым, не зыходзіць паглядзець, параіцца аб тым-сім, як у добрым калгасе, а кожны па-свойму... Вось і выхадзіць, што ні